

О.В. Перепелюкова,
В.М. Синолиця
Харківський національний економічний університет імені Семена
Кузнеця
valya.sinolitsaya1998@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В АСПЕКТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ТА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проблема економічної безпеки залишається актуальною і по сей час для кожної держави. Всі країни світу намагаються ретельно проробляти свою систему національної безпеки в аспекті економіки для того, щоб протистояти викликам та загрозам, що несе в собі сучасний світ інновацій. Проте перехід до інформаційного суспільства цифровізації та інновацій, процеси глобалізації, розвиток новітніх технологій призвели до створення абсолютно нових загроз та кардинально змінили систему міжнародної економічної безпеки. В даний час для міжнародної економічної безпеки актуальні наступні загрози:

1. Конфлікт цінностей. Сповідування інших цінностей та ідеології є традиційними причинами виникнення конфліктів, особливо в умовах соціально-економічної кризи. Яскравим прикладом конфліктів вказаного типу є ідеологічні, які зародилися під час протистояння двох світових соціально-економічних ідеологій – соціалістичної та капіталістичної з відповідними системами цінностей. Світовий порядок характеризувався тим, що наддержави в зоні своїх впливів можуть поводитися, враховуючи лише свої власні інтереси. А розвиток інформаційних технологій зробив можливим ведення активної інформаційної пропаганди, спрямованої на дискредитацію певних традицій та цінностей.

2. Кіберзлочинність і кібертероризм. Невід'ємним фактом сучасності стало застосування злочинними співтовариствами нових досягнень в сфері науки і техніки. У зв'язку з великим використанням інформаційних технологій в різних сферах життєдіяльності держави уразливими стають і важливі об'єкти економічної інфраструктури. Динамічність технічного та інформаційного прогресу сприяє появі нових форм і методів злочинних діянь, які завдають серйозної шкоди як окремим державам і регіонам, так і ставлять під загрозою міжнародну безпеку в цілому. Прикладом цього є масштабна хакерська атака на Україну, що сталася у червні 2017 року. Так званий вірус Petya паралізував роботу великих українських компаній та державних установ. Постраждали «Укренерго», ДТЕК, «Нова пошта», аеропорт Бориспіль, «Укрпошта» і київський метрополітен. Про проблеми в роботі комп'ютерної мережі повідомляли і в Кабінеті Міністрів України.

3. Внутрішні збройні конфлікти. Війни в якості загрози міжнародній економічній безпеці виникають і в даний час. серйозні зміни стосуються не тільки геополітичних питань їх виникнення, але і форматів. Так, найбільшою загрозою в цій сфері є регіональні і локальні війни, тобто бойові дії за участю невеликої кількості держав, які можуть бути різної тривалості, а також можуть затихати і починатися знову. Особливої актуальності набуває також загроза інформаційних війн, яка є симбіозом сучасних досягнень науки і техніки та посиленням ролі інформації в ХХІ столітті. Яскравим прикладом даної проблеми є ескалація Карабаського конфлікту у 2020 році за право контролю над Нагірним Карабахом.

4. Напруження геополітичного суперництва та боротьба за природні ресурси. У сучасному світі змінюються геополітичні конфігурації і посилюється конкуренція між провідними світовими і регіональними державами за перерозподіл сфер впливу. Посилюється конкуренція між провідними світовими державами в політичній, військовій, економічній, гуманітарній сферах та у сфері безпеки. Посилення суперництва між глобальними акторами (США-Китай; США та ЄС-Росія) відтепер відбувається без конфронтації на рівні збройного конфлікту. У той же час зростання кількості гравців на світовій арені завдяки країнам, що динамічно розвиваються (Китай, Індія, Бразилія, Мексика), які поглиблюють конкуренцію між існуючими головними центрами впливу, посилює напружений характер міжнародних відносин.

5. Нерівномірність соціально-економічного розвитку та маргіналізація країн і регіонів. До негативних наслідків інвестиційно-інноваційного розвитку можна віднести поступове збільшення розриву саме в економічному розвитку між найбільш розвиненими і найменш розвиненими країнами, як в глобальному масштабі, так і в межах окремих держав, включаючи найбільш благополучні. Глобалізація є головною причиною високої концентрації капіталу в найбільш розвинених країнах, які домінують у світовій економіці, особливо в Сполучених Штатах, ЄС і Японії. Відбувається поділ світу на два табори, один із яких відносно успішно глобалізується, інший – де глобалізація розвивається повільними темпами. Розрив між ними настільки великий, що з'ясовує розподіл всієї світової системи на сферу відносного миру, стійкості і процвітання та сферу хаосу, нестійкості та економічного застою.

6. Руйнування державності та розпад політичних утворень і виникнення так званих «держав, що не відбулися». В умовах глобалізації властивою рисою світового суспільнополітичного розвитку є процеси дезінтеграції й фрагментації національних держав, зростання етнічного націоналізму та сепаратизму, ескалація яких призводить до знищення багатонаціональних держав. У світі доволі поширене явище, коли де-юре деякі держави продовжують існувати на політичній мапі світу й залишаються

повноправними членами міжнародного співтовариства, хоча фактично країну або її частину контролює незаконне збройне формування, або самопроголошений уряд. Серед яскравих прикладів таких держав можна навести держави пострадянського простору, наприклад такі країни, як Молдова, Грузія, Азербайджан, адже на їх територіях допоки існують самопроголошені, невизнані міжнародною спільнотою, державні утворення.

7. Безконтрольне поширення зброї масового ураження (ЗМУ) та звичайної зброї. Сучасні реалії показують, що загрозою для цілого світу було та залишається безконтрольне поширення ЗМУ та способів її доставки. У глобальному вимірі залишається актуальною проблема розповсюдження ядерної зброї, яка стає особливо небезпечною в умовах глобалізації. Сумним прикладом слугує нещодавня криза на Корейському півострові, що вкотре довела актуальність ядерної безпеки та відсутність скоординованих дій з боку міжнародної спільноти для контролю за ситуацією, що відбувається в світі. Погрози з боку Північної Кореї розпочати ядерну війну змусили світову спільноту посилити політико-дипломатичні зусилля з метою недопущення такого розвитку подій.

8. Міжнародний тероризм. В ХХІ столітті міжнародний тероризм стає глобальною руйнівною силою, що загрожує самому існуванню людської цивілізації. Дана загроза залишається актуальною через непередбачуваність, ненадійність та ірраціональність тероризму, а також через інноваційні технології, які стають теж доступними для терористичних об'єднань. Загроза міжнародного тероризму залишається насущною, а ситуація хаосу і відсутності безпеки на Близькому Сході (Сирія і Ліван) привертає джихадистів, включаючи групи, пов'язані з терористичною мережею «Аль-Каїда». Останній разом з пов'язаними з ним терористичними угрупованнями активний в Ємені, Сомалі та Малі, поширюючи свій вплив в країнах Африки на південь від Сахари.

9. Незаконна міграція та безладність прикордонного режиму. Незаконна міграція стала невідривною частиною світових процесів у еру глобалізації. Вказана проблема є однією з найсерйозніших загроз економічній безпеці країн Європейського Союзу. Так, наприклад, за рівнем міграції Україна займає одну з лідируючих позицій в Європі. Міграційні потоки біженців зачіпають територію нашої держави, тим самим сприяючи загостренню кримінальної ситуації в країні, погіршенню стану ринку праці. Наша країна виступає в ролі так званого аванпосту для нелегітимних мігрантів, злочинників та контрабандистів, які намагаються пробратися в Європейський Союз через територію України.

10. Глобалізація криміналу. Серед сучасних економічних загроз слід вказати і транснаціональну організовану злочинність, яка зачіпає як окремі держави, так і міжурядові системи. Негативними рисами глобалізації, що ведуть до виникнення нових загроз міжнародній економічній безпеці, є перш

за все виникнення кримінальних явищ глобалізації – тіньової економіки, тіньових інвестицій, незаконного обігу наркотиків, незаконної торгівлі зброєю та військовими інноваціями, міжнародного тероризму. Жодна країна не може подолати тенденції глобальної кримінальної економіки лише зусиллями світового співтовариства. Таким чином, сучасні проблеми міжнародної економічної безпеки безпосередньо пов'язані з інноваційним розвитком, глобалізацією інвестиційних процесів та впровадження прогресивних технологій.

Не можна однозначно зробити висновок про те, які конкретні дії мають бути прийняті для подолання цих викликів і загроз, тому що вони мають специфічні аспекти для кожного регіону і держави. Однак залишати зазначені загрози поза увагою також є недопустимо. Найбільш перспективним засобом запобігання поширенню розглянутих проблем економічної безпеки в аспекті впровадження інновацій та сучасних технологій є міжнародне співробітництво держав, яке необхідно здійснювати з залученням всіх необхідних національних регуляторних механізмів кожної країни. Проблема міжнародної економічної безпеки актуальна для всіх держав світу, і боротися з сучасними загрозами можливо тільки шляхом ведення конструктивного діалогу між країнами і реалізацією всіх механізмів систем колективної та регіональної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Канунникова Н.Г. Современные вызовы и угрозы международной безопасности. Социально-политические науки. 2018. №5. С. 230–232.
2. Кононенко К.А., Парахонський Б.О., Яворська Г.М., Резнікова О.О. Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України. Київ: НІСД, 2013. 56 с.
3. Пилипенко О.Є. Сучасні проблеми міжнародної безпеки. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. № 123 (1). С.16–23.
4. Тітко Е. В. Національна та міжнародна безпека в контексті захисту прав людини в умовах сьогодення. Філософські та методологічні проблеми права. 2016. №2 (12). С. 126–138.